

УДК 378.016:78.071.2]:37.091.39

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Лян Хайє

аспірант кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і
диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

НПУ імені М.П. Драгоманова

м. Київ, Україна

irina_top4ieva@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена висвітленню особливостей застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики. Акцентовано увагу на розкритті специфіки проектної технології навчання у вокально-хоровій підготовці майбутніх керівників дитячих мистецьких колективів. У роботі звернено увагу на такі основні фактори, що впливають на розвиток творчої індивідуальності студентів, як: конструювання проектів власного становлення; формулювання цілей, завдань, стратегій і засобів вокально-хорової роботи; цілеспрямованість на результат; самостійна творча дія; презентація, рефлексія й корекція проекту. На підставі отриманих даних були сформульовані такі принципи проектної технології навчання у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музики, як: принцип самостійності; принцип пріоритетності довгострокових цілей; принцип результативності; принцип інтегрованості; принцип інтерсуб'єктних відносин; принцип інтерпретації вокально-хорових творів; принцип інтенсифікації, які можуть істотно вплинути на формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи.

Ключові слова: майбутні вчителі музики; вокально-хорова підготовка; проектні технології; принципи; самостійна діяльність; цілепокладання; результат; творча індивідуальність.

АКТУАЛИЗАЦИЯ ОСНОВНЫХ ПРИНЦИПОВ ПРОЕКТНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ

Лян Хайє

аспірант кафедри теорії та методики
музикального образования, хорового пения и дирижирования факультета

искусств имени Анатолия Андриевского

НПУ имени Н. П. Драгоманова

г. Киев, Украина

irina_top4ieva@ukr.net

Аннотация. В статье освещены особенности применения проектных технологий в профессиональной подготовке будущих учителей музыки. Акцентируется внимание на раскрытии специфики проектной технологии обучения в вокально-хоровой подготовке

будущих руководителей детских художественных коллективов. В работе обращается внимание на основные факторы, влияющие на развитие творческой индивидуальности студентов как: конструирование проектов собственного становления; формулирование целей, задач, стратегий и средств вокально-хоровой работы; целеустремленность на результат; самостоятельное творческое действие; презентация, рефлексия и коррекция проекта. На основании полученных данных были сформулированы следующие принципы проектной технологии обучения в вокально-хоровой подготовке будущих учителей музыки как: принцип самостоятельности; принцип приоритетности долгосрочных целей; принцип результативности; принцип интегрированности; принцип интерсубъектных взаимоотношений; принцип интерпретации вокально-хоровых произведений; принцип интенсификации, которые могут существенно повлиять на формирование готовности будущих учителей музыки к вокально-хоровой работе.

Ключевые слова: будущие учителя музыки; вокально-хоровая подготовка; проектные технологии; принципы, самостоятельная деятельность; целеполагание; результат; творческая индивидуальность.

UPDATING THE BASIC PRINCIPLES OF PROJECT EDUCATION TECHNOLOGY IN FUTURE MUSIC TEACHERS' VOCAL AND CHORAL TRAINING

Liang Haiye

Postgraduate Student of Department of Musical Education Theory and Practice,
Choral Singing and Conducting of Art Faculty named after Anatolii Avdiievskiy
National Pedagogical Dragomanov University
Kyiv, Ukraine

irina_top4ieva@ukr.net

Abstract. The article is devoted to characterizing features of implementing project technology into future music teachers' vocal and choral training. The analysis of scientific papers of outstanding scientists in philosophy, psychology, and art education, which deal with modern directions of using project technology, highlight its role in art education process. A methodological base is supported by considering contemporary scientific researches, in particular the theory and methodology of musical studies in accordance with forming students' independence in the process of solving educational problems by means of project technology; developing principles of students' professional training optimization on the basis of project activity; innovative development of future music teachers' professional training that gives to the presented material novelty and presentable appearance.

Studying future music teachers' vocal and choral training as a process of constructing that has a special purpose of improving the quality descriptions of educational vocal and choral collective sound functioning, the author of the article discloses the basic principles of implementing project technology into future music teachers' vocal and choral training. The author of the article pays the special attention to revealing specific features and maintenance of project technology in vocal and choral training of future leaders of child's art groups. An emphasis is made on the following basic factors that influence development of students' creative individuality: constructing projects of their own becoming; setting aims, tasks, strategies and facilities of vocal and choral work; directing to the result; independent creative activity; presentation, reflection and correction of a project. On the basis of the obtained data the following principles of project technology are put forward in future music teachers' vocal and choral training: principle of independence; principle of priority of long-term aims;

principle of effectiveness; principle of integrating; principle of inter-subject relations; principle of interpretation of vocal and choral works; principle of intensification that can substantially influence forming of future music teachers' readiness to vocal and choral activities. In conclusion this article outlines the ways of further determination of directions of forming the phenomenon of implementing project technology into future music teachers' vocal and choral training.

Key words: future music teachers; vocal and choral training; project technology; principles; independent activity; setting aims; result; creative individuality.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Забезпечення формування особистості та фахівця, який усвідомлює себе часткою сучасної європейської цивілізації в умовах глобальної інтеграції у світовий науково-культурний простір, є провідним гаслом реформаторських освітянських стратегій у руслі оптимізації системи вищої мистецької освіти України та Китаю. Кардинальне підвищення вимог до професійного навчання в мистецькій сфері переорієнтовує зміст фахової підготовки майбутніх учителів музики в царину педагогічно-мистецької інноватики як умови всебічного формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецької галузі. Із цієї позиції актуалізовано проблему формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-хорової діяльності із застосуванням проектних технологій в аспекті самостійного конструювання майбутніми вчителями музики як проектів власного фахового становлення, так і інтерпретаційних проектів удосконалення змісту й операційного наповнення вокально-хорового процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базовим підґрунтям для розробки проблематики застосування проектних технологій у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музики слугував інтегративний взаємозв'язок філософських (В. Андрущенко, В. Бондар, І. Зязюн та ін.), психолого-педагогічних (Дж. Дьюї, О. Пехота, В. Подуровский, О. Полат, Дж. Равен та ін.), мистецтвознавчих концепцій (О. Анисимов, О. Бенч, П. Ковалик, А. Лащенко та ін.); наукових праць у сфері сучасної мистецької освіти (О. Єременко, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Реброва, О. Щолокова та ін.).

За останні роки в Україні проведені дослідження формування самостійності студентів у вирішенні навчальних завдань із застосуванням проектних технологій (О. Іванова, М. Левзин, Н. Титаренко, І. Фоменко, О. Ярошенко та ін.), розроблені засади оптимізації фахової підготовки студентів засобами проектної діяльності (Р. Гурін, О. Мирошниченко, О. Новська, О. Реброва, Н. Татаринцева та ін.), інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів музики (А. Бондаренко, А. Бордюк, І. Гавран, І. Топчієва, Сі Даофен,

Чень Чень та ін.). Однак, попри значущість кола розглянутих питань, постановка проблеми застосування проектних технологій у підготовці майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи з учнівськими мистецькими колективами не набула висвітлення в науковій літературі.

Формулювання цілей статті. Актуальність окресленої теми та її недостатня розробленість зумовили постановку цілей статті: висвітлити питання актуалізації основних принципів проектної технології навчання у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переосмислення підходів до навчання, за визначенням В. Андрущенка, полягає в «закладанні основ методологічної культури майбутнього вчителя, розширенні його світогляду, формуванні інтересу до професійних знань, озброєнні методами самоосвіти» [1, с. 175] у межах компетентнісних стандартів третього тисячоріччя, характеризується змінами відношення до самостійної роботи студентів як самомотивованої моделі «пізнання – інтерес – власні досягнення». Дана позиція є визначальною в контексті орієнтації майбутніх фахівців мистецької галузі на проектування змісту їхньої майбутньої професійної діяльності, озброєння студентів алгоритмами самостійної творчої дії.

Ураховуючи багатофункціональну специфіку діяльності керівника дитячого вокально-хорового колективу, зміст якої конкретизується в різновидах діяльностей (управлінській, комунікативній, творчо-креативній, рефлексивній, оцінювально-коректувальній, технологічній тощо), акцентованого значення набуває проблема застосування проектних технологій у вокально-хоровому навчанні майбутніх учителів музики в аспекті: конструювання студентами проектів власного становлення як керівника вокально-хорового колективу; формулювання цілей, завдань, стратегій вокально-хорової роботи; самостійного добору засобів щодо створення інтерактивно-інформативного творчого середовища; усунування комунікативних бар'єрів тощо.

Теоретична розробка цієї проблеми зумовлена необхідністю розкриття специфіки комплексної структури організації діяльності навчального хорового колективу, орієнтацією навчального процесу на вироблення в студентів творчої активності як установки цілепокладання до досягнення оптимального творчого результату. На думку багатьох наукових дослідників (Г. Ващенко, Дж. Дьюї, С. Заір-Бек, В. Мирошніченко, Ю. Момот, О. Полат, Д. Холл та ін.), основним принципом проектної технології навчання є створення максимальних умов для самореалізації, самостійних творчих пошуків, активізації самостійної діяльності

особистості в процесі конструювання, презентації та корекції результативно-цільових проектів у плідній співпраці з учасниками навчального процесу [5; 7, с. 87]. На нашу думку, принципами, які відображають особливості проектної технології навчання як напрямку вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики є: принцип самостійності; принцип пріоритетності довгострокових цілей; принцип результативності; принцип інтегрованості; принцип інтерсуб'єктних відносин; принцип інтерпретації вокально-хорових творів; принцип інтенсифікації.

Принцип самостійності передбачає організацію вокально-хорового навчання студентів на засадах свободи та волі в межах конструювання ними активізувальних стратегій цілепокладання проектної діяльності, трансформації зовнішніх цілей у власну, особисту мету. Цей принцип може бути впровадженим лише за умови «розширення та поглиблення» студентами знань про закономірності творчого мистецького процесу, коли «розширюється поле діяльності, виникають нові потреби та відкриваються нові ракурси й аспекти діяльності», коли «чуттєвий образ є регулятором самостійної дії» [3, с. 141]. Принцип самостійності обумовлює необхідність технологічного підходу до набуття студентами інструментарію професійних умінь і навичок управління вокально-хоровим колективом, до самостійного виконання проектної дії, до самостійної презентації власних конструкт-проектів вокально-хорової діяльності.

Принцип пріоритетності довгострокових цілей передбачає організацію вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики в термінах управління творчим процесом, відповідно до «управлінських моделей навчання» [8] на основі співвіднесення довгострокових, прохідних і нагальних цілей щодо покращання якісних характеристик звучання- функціонування вокально-хорового колективу. Цей принцип орієнтує майбутніх учителів музики на моделювання конструкт-проектів стратегічно-цільового й оперативнотактичного розв'язання прохідних проблемних ситуацій вокально-хорового процесу в чіткій відповідності до вимог пріоритетних довгострокових цілей.

Принцип пріоритетності довгострокових цілей потребує орієнтації на «візуалізацію» довгострокової перспективної мети вокально-хорової роботи, виявлення недоліків і переваг поточного репетиційного етапу, проектування шляхів їхньої корекції відповідно до сконструйованої моделі ідеал-мети вокально-хорової діяльності. Використання цього принципу передбачає опору на оптимізацію інтелектуально-мисленневих процедур студентів під час проектної

діяльності з погляду розподілу ресурсів творчого завдання для забезпечення довгострокових цілей і ефективності вокально-хорової роботи.

Принцип результативності спрямовано на теоретичне обґрунтування методів формування в студентів проектних умінь організації вокально-хорової діяльності (конкретизація цілей; детальне планування; конструювання проекту досягнення цілей); планування проектної діяльності (подрібнення завдання на елементи; визначення обсягу необхідних перетворень; виявлення ступенів взаємовпливу; недостатності тих чи тих творчих ресурсів; пошук альтернатив); інформаційне забезпечення вокально-хорової діяльності (звернення до власного досвіду, професійного тезаурус, інформативної бази; трансформація і обернення наявних творчих характеристик завдання для виявлення причин існуючого стану та їх корекції відповідно запрограмованих довгострокових цілей), а відтак послідовної, планомірної розробки конструкт-проекту саморозвитку, формування особистісних якостей студентами як майбутніх діячів вокально-хорового мистецтва, без яких неможливе досягнення високих результатів у професійній діяльності.

Принцип інтегрованості (від лат. *integratio* – відновлення, поповнення, об'єднання в ціле) [2, с. 276] комплексно пронизує всі види навчальної музично-педагогічної діяльності студентів загалом і вокально-хорової зокрема, бо «реалізація ідей інтеграції передбачає докорінну перебудову педагогічного мислення, перехід за межі навчальної дисципліни» [3, с. 15]. Використання цього принципу передбачає опору на ідеї інтеграції, які в процесі конструювання проектів вирішення вокально-хорових завдань слугують механізмами розширення операційного діапазону проектної діяльності в аспекті аналітично-творчого осмислення проблемних і творчо-пошукових ситуацій. Принцип інтегрованості дозволяє значно розширити інформаційну насиченість проектної діяльності, наповнює її різновидами діяльностей та різнобічними способами розглядання, що сприяє активізації процесу вокально-хорового навчання.

Принцип інтерсуб'єктних відносин орієнтує майбутніх учителів музики на розуміння змісту вокально-хорових репетицій як діалогічних конструкт-проектів творчої взаємодії керівника й учасників колективу, педагога і студента, згуртованих єдиною ідеєю, метою, для результативного досягнення якої спільно конструюється проект інтерсуб'єктної взаємодії, проект продуктивної співтворчості. Так у процесі застосування проектних технологій у підготовці майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи домінуючого значення набуває діалог під час якого проектується моделі вирішення

проблемних ситуацій технічно-мануального, мистецько-художнього, комунікативно-діяльнісного та управлінсько-організаційного характеру. Цей принцип передбачає використання проектної діяльності як засобу демократизації взаємовідносин викладач – студент, керівник – вокально-хоровий колектив як продуктивної форми співтворчості шляхом створення проектів щодо усунення бар'єрів, конфліктів, проблем відповідно до спроектованої мети. Адже вибір змісту проектів перетворення вокально-хорових ситуацій знаходиться в прямій залежності від визначення типових комунікативних завдань-проблем.

Принцип інтерпретації вокально-хорових творів передбачає спрямування студентів до набуття культури хорової інтерпретації, створення інтерпретаційних конструкт-проектів розвитку художніх образів творів музичного мистецтва, до творчого спілкування та імпровізації, майстерності реалізації проектів покращання якісних характеристик вокально-хорового процесу.

Принцип інтерпретації (від лат. *interpretatio* – творче виконання мистецького твору, яке базується на самостійному трактуванні) [2, с. 282] вокально-хорових творів спонукає майбутніх учителів музики до самостійної творчості під час деталізованого дослідження мистецьких творів мистецтва, до активізації асоціативно-рефлексивного музичного мислення в пошуках власних індикаторів розуміння, емоційного відклику, емпатійного співчуття художньому образу. Оскільки «майстер виконавської інтерпретації свідомо чи підсвідомо прагне до того, щоб не лише якнайглибше передати композиторське творіння, а й знайти творче його тлумачення, наповнити музику власними переживаннями [4, с. 50]. Такі вимоги до майбутнього інтерпретатора, на думку Г. Падалки, вимагають від студента, окрім вищезазначених чинників, інтуїтивного осягнення змісту художніх образів та творчої уяви і фантазії [6].

Принцип інтенсифікації орієнтує процес вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики на інтенсивне спрямування студентів до використання «власних ресурсів і ресурсів навколишнього середовища» [7] в оптимально-ефективних формах, стимулювання творчої активності майбутніх учителів музики для цілеспрямованого створення умов «інтенсивного розвитку, якості і темпів перетворень на основі інновацій та експериментальної роботи навчального колективу» [7].

Цей принцип передбачає врахування власного досвіду майбутніх учителів музики, сформованих індикаторів художнього смаку, манери спілкування, цілеспрямованості студентів у досягненні «акме-мети», а також рефлексивного

аспекту проектної діяльності студентів у процесі вокально-хорового навчання, який виявляється в конструюванні власних стратегій відповідно до внутрішніх інтересів та установок студентів. Цей принцип націлює на створення активізувальних умов вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики, які сприятимуть інтенсивності саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації студентів під час конструювання проектів досягнення результативної мети вокально-хорової роботи.

Висновки. Отже, розглянуті принципи проектної технології навчання у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музики, а саме: принцип самостійності; принцип пріоритетності довгострокових цілей; принцип результативності; принцип інтегрованості; принцип інтерсуб'єктних відносин; принцип інтерпретації вокально-хорових творів; принцип інтенсифікації тісно взаємопов'язані; жоден із них не може бути використаний без урахування інших. Сукупність і взаємозумовленість означених принципів відображає внутрішню сутність формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій та визначають особистісну стратегію студентів до саморозвитку себе як творчої індивідуальності. Зміст цієї статті не розкриває в повному обсязі означеної проблеми, лишаючи простір для подальшого проведення дослідження в цьому напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю / Віктор Петрович Андрущенко. – К.: Знання України, 2008. – 819 с., [80] с. іл.
2. Гончаренко С. У Український педагогічний енциклопедичний словник / Гончаренко Семен Устимович. Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Клепко, С. Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання / С. Ф. Клепко. – Полтава, 1998. – 358 с., С. 15
4. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А. В. Козир. – К.: НПУ імені М. Драгоманова, 2008. – 378 с.
5. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова-Сибирская; Под ред. И. А. Колесниковой. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 288 с.
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Галина Микитівна Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
7. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. Пособие для студентов высш. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – М.: Издательский центр «Академия», 2007.
8. Якунин В. А. Педагогическая психология: Учебное пособие / В. А. Якунин. – 2-е изд. – СПб.: Изд-во В. А. Михайлова, 2000. – 349 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Andrushchenko, V. P. (2008). *Rozdumi pro osvitu, statti, narysy, intervii. [Reflections on education: articles, essays, interview]*. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
2. Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsiklopedychnyi slovnik. [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]*. Rivne, Volynski oberehy [in Ukrainian].
3. Klepko, S. F. (1998). *Integrativna osvita i polimorfizm znannia [Integrative education and polymorphism of knowledge]*. Poltava [in Ukrainian].
4. Kozyr, A. V. (2008). *Profesiina maisternist uchyteliv muzyky teoriia i praktyka formuvannia v sistemi bagatorivnevoi osvity [Music teachers' professional skills: theory and practice of forming in the system of multilevel education]*. Kyiv: NPU imeni M. Drahomanova [in Ukrainian].
5. Kolesnikova, I. A. (2005). *Pedagogicheskoe proektirovanie [Pedagogical designing]*. Moscow: Publishing Center "Academy" [in Russian].
6. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mistetskykh dystsyplin [Art pedagogics (Theory and methodology of teaching art disciplines)]*. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
7. Polat, E. S., & Bukharkina, M. Yu. (2007). *Sovremennye pedagogicheskie i informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya [Modern pedagogical and information technologies in the education system]*. Moscow: Publishing Center "Academy" [in Russian].
8. Yakunin, V. A. (2000). *Pedagogicheskaya psikhologiya [Pedagogical psychology]*. Saint Petersburg: Izd-vo V. A. Mikhailov [in Russian].

Матеріали надійшли до редакції
29.03.2017 р.